

**راهنمای جامع استفاده از NotebookLM:
دستیار هوشمند پژوهشی و یادگیری گوگل**

www.ailearnacademy.ir

راهنمای جامع استفاده از NotebookLM: دستیار هوشمند پژوهشی و یادگیری گوگل

NotebookLM یک دستیار پژوهشی مبتنی بر هوش مصنوعی از گوگل است که با تکیه بر مدل‌های پیشرفته‌ی جمینای (Gemini) کار می‌کند. تفاوت بزرگ NotebookLM با سایر چت‌بات‌ها در این است که پاسخ‌هایش را تنها بر اساس منابعی که شما آپلود می‌کنید، تولید می‌کند و به شما ارجاع می‌دهد. این ویژگی، احتمال خطا و «توهم» هوش مصنوعی را به شدت کاهش می‌دهد و آن را به ابزاری ایده‌آل برای تحقیق، یادگیری و تحلیل اسناد تبدیل می‌کند.

بخش اول: شروع به کار با NotebookLM

استفاده از NotebookLM بسیار ساده است و نیازی به دانش فنی خاصی ندارد. کفایت مراحل زیر را طی کنید:

۱. **وارد شدن با حساب گوگل:** به وبسایت notebooklm.google.com بروید و با حساب کاربری گوگل خود وارد شوید.

۲. **ایجاد نوت‌بوک جدید (Notebook):** پس از ورود، روی دکمه ایجاد نوت‌بوک جدید (notebook Create New) کلیک کنید. هر نوت‌بوک فضای کاری اختصاصی برای یک پروژه، موضوع درسی یا هر هدف خاص دیگری است. نام مناسبی برای آن انتخاب کنید.

۳. **آشنایی با صفحه اصلی:** هر نوت‌بوک از سه بخش اصلی تشکیل شده است:

- **منابع (Sources):** در سمت چپ صفحه، جایی که تمام فایل‌ها، لینک‌ها و اسناد خود را در آن آپلود و سازماندهی می‌کنید.
- **چت (Chat):** در سمت راست و وسط صفحه، جایی که می‌توانید سوالات خود را بپرسید و با هوش مصنوعی گفتگو کنید.
- **استودیو (Studio):** در بخشی جداگانه (معمولاً پایین صفحه یا یک تب مجزا)، جایی که می‌توانید ابزارهای یادگیری مانند خلاصه صوتی (پادکست)، فلش‌کارت و آزمون بسازید.

بخش دوم: افزودن منابع (Sources) به نوت‌بوک

قلب تپنده NotebookLM، منابعی هستند که به آن اضافه می‌کنید. برای افزودن منبع، روی دکمه افزودن منبع (Add source) در بخش Sources کلیک کنید.

انواع منابع پشتیبانی شده:

نوع منبع	توضیحات
فایل‌های محلی	آپلود فایل‌های PDF، Word، متن (TXT)، Markdown، و حتی فایل‌های صوتی مثل WAV و MP3
Google Drive	وارد کردن مستقیم فایل‌های Google Docs و Google Slides
لینک وب	با وارد کردن یک آدرس اینترنتی، محتوای متنی آن صفحه به عنوان منبع اضافه می‌شود
لینک YouTube	با قرار دادن لینک یک ویدیو، متن زیرنویس آن (ترانسکریپت) استخراج و به عنوان منبع استفاده می‌شود
متن کپی شده	می‌توانید هر متنی را کپی کرده و مستقیماً در کادر مربوطه جایگذاری کنید

نکات مهم:

- **محدودیت حجم:** هر منبع می‌تواند تا ۵۰۰,۰۰۰ کلمه یا حداکثر ۲۰۰ مگابایت حجم داشته باشد.
- **تعداد منابع:** در هر نوت‌بوک می‌توانید تا ۵۰ منبع اضافه کنید (این عدد در نسخه‌های پولی بیشتر می‌شود).
- **لینک YouTube:** ویدیو باید عمومی (Public) باشد و زیرنویس (حتی خودکار) داشته باشد. ویدیوهایی که کمتر از ۷۲ ساعت از آپلودشان گذشته باشد، ممکن است قابل پردازش نباشند.
- **همگام‌سازی با Google Drive:** اگر فایلی را از Drive وارد می‌کنید، یک کپی استاتیک از آن ساخته می‌شود. برای اعمال تغییرات جدید، باید به صورت دستی و با کلیک روی دکمه «برای همگام‌سازی با Drive کلیک کنید» (Click to sync with Google Drive) آن را به‌روزرسانی کنید.

بخش سوم: تعامل با هوش مصنوعی (Chat)

بعد از افزودن منابع، نوبت به استفاده از قدرت اصلی NotebookLM می‌رسد: گفتگو با هوش مصنوعی. در بخش «چت»، می‌توانید هر سوالی که در مورد منابع دارید بپرسید و جوابی دقیق و مبتنی بر متن خود دریافت کنید. از مزایای این بخش می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- **پاسخ‌های مستند:** تمام پاسخ‌ها همراه با ارجاع (Citation) به منبع اصلی هستند. روی هر ارجاع کلیک کنید، دقیقاً جمله‌ای که پاسخ از آن استخراج شده را به شما نشان می‌دهد. این ویژگی برای راستی‌آزمایی فوق‌العاده است.
- **حافظه بالا NotebookLM:** (Context Window) از پنجره متنی (Context Window) به وسعت ۱ میلیون توکن استفاده می‌کند. این یعنی می‌تواند همزمان کتابی به اندازه سه‌گانه «سه‌گنج» را در حافظه نگه دارد و تحلیل کند!
- **حالت‌های مختلف گفتگو:** در بخش چت، می‌توانید از طریق آیکون تنظیمات (چرخ‌دنده یا نوار لغزنده)، نحوه پاسخ‌دهی هوش مصنوعی را شخصی‌سازی کنید:

حالت	عملکرد	کاربرد
پیش‌فرض (Default)	دستیار خنثی و مفید که مستقیماً به سوالات پاسخ می‌دهد.	تحقیق عمومی، بررسی حقایق، خلاصه‌سازی سریع.
راهنمای یادگیری (Learning Guide)	مانند یک معلم خصوصی عمل می‌کند. به جای پاسخ مستقیم، سوالات چالشی می‌پرسد و شما را به سمت یافتن پاسخ هدایت می‌کند.	مطالعه عمیق، آمادگی برای امتحان، درک مفاهیم پیچیده.
سفارشی (Custom)	به شما اجازه می‌دهد یک «سیستم پرامپت» کامل بنویسید و دقیقاً مشخص کنید هوش مصنوعی چه نقشی داشته باشد و چگونه پاسخ دهد.	وظایف بسیار تخصصی (مثل نقش یک ویراستار سخت‌گیر، یک وکیل مدافع یا یک دانشمند).

چند نمونه از پرامپت‌های مفید در حالت سفارشی (Custom):

مثل یک ویراستار حرفه‌ای رفتار کن و لحن و گرامر متن‌های من را نقد کن.

این مفاهیم را طوری توضیح بده که گویی من ۵ سال سن دارم.

همیشه در قالب بولت پوینت‌های کوتاه و با مثال‌های عملی پاسخ بده.

بخش چهارم: استودیو (Studio) - تولید محتوای تعاملی

قسمت استودیو (Studio) جعبه ابزار جادویی NotebookLM است. در این بخش می‌توانید از روی منابع خود، انواع محتواهای تعاملی و جذاب را با یک کلیک تولید کنید.

۱. خلاصه صوتی (Audio Overview) - ساخت پادکست شخصی

با این قابلیت، می‌توانید تمام منابع خود را به یک بحث پادکستی جذاب بین دو مجری هوش مصنوعی تبدیل کنید. آن‌ها با لحنی طبیعی و پرانرژی، درباره موضوعات کلیدی صحبت می‌کنند، ارتباطات بین مطالب را پیدا می‌کنند و گاهی حتی شوخی می‌کنند!

- **پشتیبانی از زبان فارسی:** از آوریل ۲۰۲۵، این قابلیت از بیش از ۵۰ زبان از جمله فارسی پشتیبانی می‌کند.
- **تعداد محدود:** نسخه رایگان روزانه اجازه ساخت ۳ خلاصه صوتی را می‌دهد.
- **گوش دادن در حال حرکت:** می‌توانید فایل صوتی را دانلود کرده و در اتوبوس، مترو یا حین پیاده‌روی به آن گوش دهید.

۲. فلش‌کارت و آزمون (Flashcards & Quizzes)

این ابزارها برای مرور و تثبیت مطالب بسیار مفید هستند. با کلیک روی این گزینه‌ها، NotebookLM بر اساس منابع شما، مجموعه‌ای از فلش‌کارت‌ها یا سوالات چهارگزینه‌ای تولید می‌کند.

- **شخصی‌سازی:** می‌توانید موضوع، تعداد کارت‌ها و سطح دشواری (آسان، متوسط، سخت) را خودتان انتخاب کنید.
- **توضیح پاسخ:** با کلیک روی دکمه «توضیح» (Explain)، هوش مصنوعی به شما نشان می‌دهد که چرا یک پاسخ صحیح یا غلط است و این توضیح را به منبع اصلی ارجاع می‌دهد.

۳. نقشه ذهنی (Mind Map)

نقشه ذهنی، یک نقشه بصری تعاملی است که به طور خودکار موضوعات اصلی و ارتباطات پنهان بین منابع مختلف شما را نشان می‌دهد.

- **شناور شدن روی گره‌ها:** روی هر گره (node) کلیک کنید تا خلاصه‌ای از آن موضوع را مشاهده کنید. این کار برای درک ساختار کلی پروژه و پیدا کردن شکاف‌های دانشی عالی است.
- **خروجی:** می‌توانید ذهن‌نگاشت را به عنوان تصویر (Image) دانلود کرده و چاپ کنید.

۴. سایر ابزارهای استودیو

- **نمودار اینفوگرافیک (Infographic):** نمودارها و تصاویر گرافیکی از داده‌های شما می‌سازد.
- **مجموعه اسلاید (Slide Deck):** یک پاورپوینت اولیه از روی مطالب شما تولید می‌کند که می‌توانید آن را ویرایش کنید.
- **خلاصه ویدیویی (Video Overview):** ویدیوهای کوتاه و سینماتیک از منابع شما می‌سازد (در برخی از طرح‌های پولی).

بخش پنجم: گزینه‌های پیشرفته و پولی (Upgrades)

NotebookLM یک نسخه رایگان بسیار قدرتمند دارد. اما برای کاربران حرفه‌ای، گزینه‌های پولی با محدودیت‌های بالاتر و امکانات بیشتر وجود دارد:

- **NotebookLM با دسترسی Plus، Pro، و Ultra:** این طرح‌ها به ترتیب امکانات و محدودیت‌های بالاتری ارائه می‌دهند. برای مثال، تعداد نوت‌بوک‌ها، منابع در هر نوت‌بوک، تعداد چت در روز و تعداد تولید محتوا در استودیو افزایش می‌یابد.
- **روش ارتقا:** می‌توانید از طریق طرح‌های Google AI (مثل Google One AI Premium)، Google Cloud، یا برخی طرح‌های Google Workspace، اشتراک خود را ارتقا دهید.

جدول مقایسه محدودیت‌ها (نسخه رایگان در مقابل نسخه Pro):

ویژگی	نسخه رایگان	نسخه Pro
تعداد نوت‌بوک	۱۰۰	۵۰۰
منابع در هر نوت‌بوک	۵۰	۳۰۰
چت در روز	۵۰	۵۰۰
خلاصه صوتی در روز	۳	۲۰
فلش‌کارت/آزمون در روز	۱۰	۱۰۰
تحقیق عمیق (Deep Research)	۱۰ در ماه	۲۰ در روز

بخش ششم: حریم خصوصی و امنیت

حفظ امنیت و حریم خصوصی اطلاعات کاربران برای گوگل اهمیت دارد و NotebookLM نیز از این قاعده مستثنی نیست.

نکات کلیدی در مورد حریم خصوصی:

- **عدم آموزش مدل با داده‌های شما:** طبق مستندات رسمی گوگل، محتوای آپلود شده توسط شما (فایل‌ها، چت‌ها و...) مستقیماً برای آموزش مدل‌های پایه هوش مصنوعی گوگل استفاده نمی‌شود، مگر اینکه شما به عنوان «بازخورد» (Feedback) آنها را ارسال کنید.
- **حریم خصوصی برای حساب‌های کاری و آموزشی:** اگر از طریق حساب Google Workspace (مثل حساب دانشگاه یا محل کار) استفاده کنید، حفاظت‌های بیشتری اعمال می‌شود و داده‌های شما نه توسط انسان بازبینی می‌شود و نه برای آموزش مدل‌ها استفاده می‌شود.
- **مطابقت با قوانین:** NotebookLM از استانداردهای امنیتی در سطح سازمانی (Enterprise-grade) پیروی می‌کند.

توصیه مهم: با وجود این تضمین‌ها، بهتر است از به اشتراک گذاری اطلاعات بسیار حساس و محرمانه در هر ابزار هوش مصنوعی خودداری کنید.

بخش هفتم: نکات و ترفندهای پیشرفته برای کاربران حرفه‌ای

برای اینکه بیشترین بهره را از NotebookLM ببرید، این نکات را به خاطر بسپارید:

۱. از حالت سفارشی (Custom Mode) غافل نشوید: این حالت، قدرتمندترین ابزار NotebookLM است. با نوشتن یک دستورالعمل دقیق در آن، می‌توانید هوش مصنوعی را به یک متخصص واقعی در زمینه خود تبدیل کنید. برای مثال، اگر مشغول تحقیق در مورد یک بیماری هستید، می‌توانید به آن بگویید: «تو یک پزشک متخصص هستی و قرار است مقالات بیولوژی را برای من، یک دانشجوی سال اول پزشکی، ساده‌سازی کنی. همیشه از مثال‌های بالینی استفاده کن.»

۲. از ابزار Deep Research استفاده کنید: اگر به اطلاعات به‌روز از وب نیاز دارید، NotebookLM می‌تواند به طور خودکار وب را جستجو کند، منابع مرتبط را پیدا کند و حتی گزارش‌های مستند تهیه کند. این ویژگی در نسخه رایگان سه‌ماهه ۱۰ بار است.

۳. ترکیب منابع را فراموش نکنید: NotebookLM در پیدا کردن ارتباطات غیرمنتظره بین منابع مختلف (مثلاً یک فایل صوتی، یک مقاله PDF و یک اسلاید) فوق‌العاده عمل می‌کند. این قابلیت می‌تواند دیدگاه‌های جدید و جالبی را در اختیارتان بگذارد.

۴. با یادداشت‌ها (Notes) کار کنید: در بخش سمت چپ، می‌توانید یادداشت‌های شخصی خود را نیز اضافه کنید. هوش مصنوعی این یادداشت‌ها را نیز به عنوان منبع در نظر می‌گیرد.

۵. خروجی بگیرید: می‌توانید تمام چت‌ها، منابع و خروجی‌های خود را به اشتراک بگذارید یا دانلود کنید.

برای مشاهده تصاویر هر مرحله (Screenshots):

سایت پشتیبانی رسمی گوگل (Google Support): بهترین منبع برای دیدن ظاهر دقیق دکمه‌ها و بخش‌های مختلف.

<https://support.google.com/notebooklmtopic=۱۶۱۶۴۰۷۰>

کار کردن با بخش‌های سایت ساده است اما اگر نیاز به راهنمایی بیشتری داشتید می‌توانید به ادرس زیر برید و در پایین صفحه زبان رو روی فارسی تنظیم کنید و از راهنمایی بخش‌های مختلف سایت استفاده کنید.

جمع‌بندی

NotebookLM یک ابزار انقلابی برای پژوهش و یادگیری است که با تکیه بر هوش مصنوعی مسئول (Responsible AI)، قدرت تحلیل اسناد را در اختیار همه قرار می‌دهد. ویژگی کلیدی آن، یعنی پاسخگویی مبتنی بر منبع، آن را از سایر چت‌بات‌های عمومی متمایز می‌کند و قابلیت‌های جذابی مثل ساخت پادکست شخصی، فلش‌کارت و ذهن‌نگاشت، آن را به یک دستیار کامل برای دانش‌آموزان، دانشجویان، پژوهشگران و هر فرد کنجکاو تبدیل کرده است.